

Bilten o tranzicionoj pravdi

Beograd, mart 2008

Rasprava o budućnosti arhive Haškog tribunala

Fond za humanitarno pravo (FHP) je 21. marta 2008. godine organizovao sastanak o budućnosti arhive Haškog tribunala na kome su učestvovali predstavnici organizacija za ljudska prava, novinari, istoričari, dokumentaristi, poverenik za informacije od javnog značaja, predstavnik Odeljenja MUP-a Srbije za otkrivanje ratnih zločina i šef kancelarije Outreach programa Haškog tribunala u Srbiji. Učesnici su razgovarali o haškoj arhivi u kontekstu nacionalnih suđenja za ratne zločine, stvaranja istorijskog pamćenja, utvrđivanja činjenica o ratnim zločinima i potrebe da arhiva Haškog tribunala bude dostupna stručnoj i zainteresovanoj javnosti.

Sastanak o budućnosti arhive Haškog tribunala

Svi učesnici su se složili da je najvažnije da haška arhiva bude dostupna. To je na početku sastanka istakla Nataša Kandić, izvršna direktorka FHP, rekavši "da je važno da arhiva Haškog tribunala bude dostupna sudovima, tužilaštvima, novinarima, istraživačima, porodicama žrtava i svima onima koji su zainteresovani za proučavanje događaja u oružanim sukobima u bivšoj Jugoslaviji". Ona je naglasila da je lako dostupna arhiva najjače oružje protiv zloupotreba i revizionizma.

Poverenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić je ocenio da nije glavno pitanje gde će se arhiva nalaziti, već je to pitanje pristupa toj građi.

Poverenik za informacije od javnog značaja
Rodoljub Šabić

"Postavlja se pitanje da li mi ovu arhivu tretiramo kao nešto što treba da bude dostupno javnosti ili ne? Da li je javnost pravilo ili izuzetak? Na osnovu čega su neki dokumenti tajni? Činjenica je da mi nemamo normalan Zakon o klasifikaciji tajnih podataka, za razliku od svih evropskih zemalja. Kod nas se priča o tajnosti zasniva na dobroj veri ili poštenju funkcionera koji utvrđuje tajnost. Kada bi nam neko poklonio arhivu Haškog tribunala mi nemamo prvi odgovor, je li to generalno javno ili generalno tajno? Drugo, ako je tajno zašto je tajno i po kojoj proceduri mi možemo da dođemo do nekog dokumenta? To je prvi odgovor koji moramo da nađemo. Postoji izuzetno važan instrument za ograničavanje pristupa informacija. To je potreba za zaštitom privatnosti informacija, koji je po mom mišljenju čak važniji od državne tajne. Suvišno je da vam spominjem da mi nemamo Zakon o zaštiti podataka o ličnosti. Dva fundamentalna propisa koja bi nama bila neophodna da bi mogli da se odnosimo sa tom ogromnom količinom podataka koja bi tako upakovana stigla ovde mi nemamo."

Matijas Hellman, šef kancelarije Outreach programa Haškog tribunala u Srbiji, izneo je da "niko u ovom trenutku nema konačan odgovor kako će biti

organizovan pristup dokumentima". Mnogi dokumenti Haškog tribunala dostupni su već sada preko internet sajta, a javno je sve što je u sudskim spisima, osim zasedanja na zatvorenim sednicama.

Pitanje o budućnosti arhive Haškog tribunala za Silviju Panović - Đurić iz Kancelarije Saveta Evrope u Beogradu otvara potrebu "promene jednog mentalnog okvira u kome jedno društvo funkcioniše. Jedan aspekt je pristup sudova i njima treba da se da prioritet kada se vrši neka klasifikacija dokumenata zbog zaštićenih svedoka i sudskih postupaka. Osim toga, postoji obilje materijala koji može da se koristi, ali je jako važno da se uvidi uloga nevladinih organizacija u kreiranju mišljenja ovog društva za buduće generacije". Po njenom mišljenju, "samo pitanje arhive Haškog tribunala može da se koristi da se u zakonodavstvo Srbije uvedu neki zakoni koji nedostaju".

Dragan Popović iz Inicijative mladih za ljudska prava: "Za informisanje javnosti i za edukaciju, kao i potrebu za kvalifikovanim osobama koje bi radile sa tim materijalom i koje bi znale gde se nalaze podaci vezani za neku osobu, slučaj ili za nekakav toponim. Pored stručnjaka za arhivistiku, važno je da tim arhivom rukovode osobe koji imaju veliko ekspertsko znanje iz oblasti međunarodnog humanitarnog prava, a posebno iz oblasti rada Haškog tribunala, ali i drugih sudova."

Dragan Popović, Inicijativa mladih za ljudska prava

Goran Marković iz Službe za otkrivanje ratnih zločina MUP-a Republike Srbije istakao je da je "iz ugla policijskog posla najbitniji pristup - i to potpuni". "Zvanični stav koji se odnosi na MUP Srbije da je bitan pristup [arhivi], nebitno je gde se nalazi, ali

bitan je pristup i mogućnost da se ta dokumentacija pretraži".

Sudija Miroslav Alimpić, istražni sudija Okružnog suda u Novom Sadu, istakao je značaj da se "osim dostupne arhive Haškog tribunala, u arhivi nalaze i interni izveštaji i razne analize koje su sačinili istražitelji, a koje se koriste u internom postupanju". To bi bio "sažet višegodišnji rad istražitelja i pravnog tima, u kome se sugerije šefu pravnog tima da li u određenom slučaju ima dovoljno dokaza ili nema. Takvi dokumenti bi bili od dragocene važnosti za istrage pred našim sudstvom".

FHP arhiva dokumentacije o ratnim zločinima

Zahvaljujući podršci Haškog tribunala i američkog kongresa, FHP je 2005 godine počeo sa presnimavanjem haške arhive, koja danas broji preko 5.000 dana suđenja i 100.000 dokumenata u elektronskom formatu. FHP će nastaviti da razvija svoju inicijativu da postane depozitar kopija haške arhive, polazeći od uverenja da ta arhiva treba da služi za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima, izgradnju istorijskog sećanja i sprečavanje ponavljanja nasilja na zapadnom Balkanu.

